

CU DINȚII STRĂNȘI

- Ediția a II-a, revăzută și adăugită -

CAPITOLUL 1

Seară. Lumini slabe curgând din lampadarele de pe marginea șoselei. Valter, rezemat în coate pe cadrul ferestrei. Cement rece sub oase obosite. Balcon pătrat, strâmt, cu pereți cenușii, spoșiți cu alb în puținele locuri unde varul prinsese. Un dulap-soldat pe care zăcea un teanc de ziare vechi, încă necitite, ce se lăudau cu informații de importanță colosală, a căror necunoaștere dovedea acum contrariul, o scrumieră rotundă, din lut pictat de mânuțele copiilor de prin vreun cătun uitat de lume, și un scaun pliant rupt într-o noapte de amor, când el crezuse că patru scândurici prăpădite puteau susține greutatea a două trupuri întărite. Pardoseala sleită, acoperită cu un linoleum cu model ce imita gresia și cu o mică mochetă brună, grea de praf.

Un soi de mâhnire difuză, scurte momente de revoltă neputincioasă pe nevoia omului de a schimba mersul lumii, de a stâlci natura, de a lumina noaptea, de a risipi umbrele, de a alunga taina, revoltă pe antropocentrism, pe costul siguranței și al confortului, pe inutila sete de cunoaștere și pe spaima paranoică a lipsei timpului. Rareori putea să și-o țină în frâu după ce anii în care timpul părea nesfârșit trecuseră, chiar dacă mai credea uneori că, în relativitatea sa, acesta încă era destul, măcar de ar fi știut să-l trăiască. Timpul psihologic și timpul matematic erau două lucruri cu totul diferite, un minut la o anume intensitate părea o zi, iar o zi la altă intensitate părea un minut, o știa

LIBRIS

We know

oricine, așa cum era cunoscut că întâmplările din vise păreau să dureze ore întregi, pe când în timpul real, cuantificabil, abia dacă se întindeau pe milisecunde. Platitudini.

Nici el nu se credea în stare de gânduri mărețe. Ar fi vrut să aibă pe cineva cu el acolo, să fie revoltați împreună. Oftă. Doar să fi știut să trăiască. Nici nu s-ar fi temut de moarte, căci, la orice vârstă ar fi venit aceasta, el s-ar fi simțit ca un Matusalem. Citise undeva că nopțile fără vise erau precum cerul fără stele, acel cer opac al aglomerărilor urbane, își zisese că era o idee frumoasă atunci, acum i se părea ceva naiv, infantil. Știa cumva că aceasta avea să fie încă o noapte fără vise.

În față, o șosea care ziua tremura și gemea sub povara miilor de automobile, autobuze și tramvaie, o întindere plată de asfalt crăpat care nu cunoștea liniștea decât pentru câteva ore din noapte. Un studiu concluzionase că traiul lângă o șosea aglomerată sporea de două ori riscul instaurării demenței timpurii. Pe marginea drumului, câțiva copaci care se încăpățâneau să mai trăiască în habitatul lor din ciment, asfalt, sticlă și fum, o ultimă legătură muribundă cu mediul natural din care a ieșit cândva omul, cu canciocul în mână. Între aceștia, bănci din lemn vopsit verde și acei stâlpi ce împrăștiu lumina usturătoare. Nimeni pe bănci, povești de iubire încă nescrise, clipe de tandrețe mai curată decât acelea dintre cearșafurile ude și încinse ale unui pat așteptau să aibă loc pe lemnul rece.

Trecu și ultimul tramvai, în tânguit de șine strivite, sunete de durere aproape omenești, de ins care simte că se va sfârâma sub apăsarea neînduplecată a giganticei, monstruoasei, grăbitei fiare care se numește lume. Tramvaiul, o creatură metalică, bălțată cu alb și albastru, huruind, purtând făpturi mai mărunte în pânțelele său puturos. Tablă veche, ruginită, vopsea scorojită, înnegrită pe alocuri de praf și de fum, simbol rablagit al unei lumi în continuă mișcare, pe același drum,

IBDIS

We know

niciodată pe un altul, care e mereu împus și nicicând ales, înainte și înapoi, zi după zi, an după an, deceniu după deceniu, neoprindu-se decât pentru o clipă într-un loc hotărât, dar nu de tine, fără a-și îngădui timp nici pentru înmprospătarea stratului de vopsea.

Dintr-odată, se trezi că se gândea la vatmanul care-l conducea. Ce-l aștepta la sfârșitul zilei lui de Sisif? O nevastă iubitoare care să-l sărute pe frunte, niște copii puși pe șotii care să i se urce în cârcă, o masă caldă, un pat moale, camera pustie a unui cămin de nefamiliști, un frigider aproape gol, cu un baton de salam muncitoresc și un bidon de bere proastă, un pat de cazarmă, niște gândaci de bucătărie? Ce simțea când privea noaptea tavanul și se gândea că până la pensie mai avea încă o mie, două mii, patru mii de zile întocmai ca aceea, împărțite în segmente egale, ca niște stații, identice cu toate celelalte până la cel mai mic detaliu? Simțea vreo bucurie când se dădea jos din căpățâna animalului de tablă pentru a schimba macazul? O deraiere ar fi însemnat pentru el o binecuvântare, o abatere fericită de la monotonia zdrobitoare? Ar fi vrut să-i vadă privirea, căci privirea spunea mereu totul, dar era prea departe și gonea prea iute.

Ridică ochii spre colosul de peste drum, un bloc de zece etaje, construit după Cutremur, în avântul proletar, în locul caselor negustorești dărâmate de buldozere, slujind iremediabil orașul. Numai bun să te arunci de pe el. Beton măcinat de ploii, viscole și seisme, spoit în culori de mahala, după cum l-a dus capul pe fiecare, amestecuri grotești care tăiau penumbra, balcoane verzi, ancadrame vișinii, cercevele galbene, toate întinate de aerul greu, negru, pe care locatarii îl trăgeau adânc în piept când deschideau fereastra dimineța și care le cătrănea încetul cu încetul sufletele hărtănite. Îl scoteau din minți acele culori, așa cum se spunea că roșul îi înfură pe tauri – o prostie, căci bovinele nu posedă vedere cromatică –, ar fi vrut să

LIBRIS | We know

spargă toate becurile de pe stradă, să nu mai existe acea lumină tăioasă care dezvelea slutenii pe care nimeni nu voia să le vadă, să rămână totul ca în acele fotografii făcute cu un bliț prea slab, în care nu poți fi sigur de nimic, poți doar să speri că în spatele întunericului se găsește ceva frumos, că ai ieșit bine, că ești fotogenic. Iluziile ne-au ținut în viață timp de milenii, nu certitudinile.

O adiere îl înfioră. Aerul părea curat, n-avea acea vâscozitate din timpul zilei. Era rece, aburi îi ieșeau pe gură, albi, întinându-se de cenușiul fumului suflat la intervale regulate. Ce minunat antidot la viață! O otravă cu efect întârziat, de o lentoare lascivă. Fumatul, devastatoare necesitate, i se părea modul prin care omul modern își manifesta tendința devenită naturală de a se sinucide. Își imaginează cum fumul îi cobora pe gât, încărcat cu mii de otrăvuri, umplându-i alveolele, uscându-i bronhiile, îngustându-i vasele de sânge, înnegriindu-i țesuturile rozalii ale plămânilor care aveau să se umfle tot mai greu, însă îmbibându-i creierul în dopamină. Asta era tot ce conta, dopamina, drogul sacru fără de care ne-am fi aruncat într-o râpă încă din preistorie.

Țigara ajunsese la filtru, trase un ultim fum, vârful degetelor și buzele i se încălziră, gâtul la fel. O strivi în scrumieră. Înainte să intre pe ușa camerei sale, lampadarele se stinseră. O pană de curent, poate. Vântul se înteeți, spulberând peste tocul ferestrei rămășițele din scrumieră, împrăștiindu-le peste învelișul lumii care, rămasă în beznă, părea arsă, pârjolită, numai tăciune, scrum și piroclaste. Dincolo de întuneric putea acum să se mintă că se găsea ceva frumos. Iluziile...

Trecuseră abia douăzeci de minute de când Valter semnase foaia de lucru și se așezase la calculator. Butona fără tragere de inimă. Avea chef să facă altceva, orice altceva. Ar fi vrut să fie oriunde în altă parte. Dacă ar fi sfredelit prin plăcile succesive de beton, prin temelie, prin scoarța terestră, prin centrul Pământului, până la antipod, ar fi ieșit fix în polul de inaccesibilitate al Pacificului de Sud, punctul cel mai îndepărtat de uscat și oameni, unde agențiile spațiale de pretutindeni hotărâseră că era cel mai sigur să cadă rămășițele întoarse din ceruri, reintrate în atmosfera arzătoare. Sute de epave de rachete cosmice și sateliți acopereau acolo fundul oceanului, cimitir al extremelor pentru niște corpuri care avuseseră șansa să ajungă deopotrivă în înălțimi și în adâncimi. Acumularea de informații inutile fusese unul dintre marile lui hobby-uri.

De altfel, înfipt în scaunul proiectat să cauzeze dureri lombare, s-ar fi reapucat de oricare dintre miriadele de pasiuni pe care le avusese odată și care acum zăceau undeva în el, aproape uitate, ca niște haine rămase prea mici, dar de care nu te înduri să le arunci, ci le mai ții pe fundul unui dulap întunecos. Pasiunile îl ajutaseră mereu să-și reducă lumea la ceva manevrabil, îi dăduseră mici scopuri pe care le putea atinge, încât să simtă că încă deținea controlul.

Cu ani în urmă, căuta să-și umple fiecare secundă, să nu irosească nimic, să nu treacă nicio clipă degeaba, să fie totul cu folos. Iată-l acum risipind unsprezece ore pe zi. Se uită la ceas și își spuse – și-o mai spusese de sute de ori – că de îndată ce ajungea acasă avea să-și caute clasoarele și albumele cu fotografii, teancurile de foi pe care se găseau schițe în creion rămase neterminate, scenariile de film scrise pe jumătate sau poeziile naive pe care nu îndrăznise să le arate cuiva, apărute toate

LIBRIS

We know

pentru că intuise cumva că singura modalitate prin care un om își putea câștiga nemurirea era prin a crea ceva ce nu existase până la el.

În cartea de muncă, postul lui se numea „Operator”, un titlu care îi suna important și misterios. Ar fi putut să însemne orice, de la liftier, la inginer, la agent secret. Compania, una care se dorea fruntașă în domeniul său de activitate – nimeni nu înțelegea prea bine ce se înfăptuia practic acolo –, avea o organigramă care pe un novice l-ar fi convins că limita era cerul, că azi-mâine ar fi putut sta într-unul dintre birourile spațioase de la ultimul etaj, cu priveliște peste vechea platformă industrială și noile clădiri corporatiste care apăreau precum ciupercile după ploaie. În realitate, postul lui, ca atâtea altele, era o fundătură. Făcea același lucru de ani buni și așa avea să fie până la sfârșitul lumii, asta dacă între timp nu era concediat, își dădea demisia, ieșea la pensie sau murea.

Nu se legase de nimeni acolo, nici după atâția ani. Puțini erau cei cu care mai reușea să schimbe câteva vorbe în timpul prânzului sau într-una dintre cele două pauze de zece minute la care aveau dreptul dimineața și după-amiaza. Clădirea în care lucra, beton și multă sticlă, era în fapt o uzină în care se fabricau roboți. Pe ușile automate intrau oameni, sute de tineri cu visuri de grandoare, și în câteva luni, poate un an, nu mai rămânea nimic din ei decât o carcasă care ascundea o placă de bază, un hard-disk și o încâlcitură de circuite. Programați să răspundă la comenzi cât mai eficient, nu mai aveau alt scop decât acela de a servi intereselor stăpânilor lor.

La sfârșitul unui program de nouă ore, în care abia dacă se ridicase de pe scaun pentru a-și dezmoți picioarele, a înfuleca un sandviș rănced de la automatul de la parter și a fuma o țigară, pe fugă, ca un elev în spatele școlii, vedea printre flash-uri albe, avea urechile înfundate și mergea împleticit, precum vițeei nou-născuți. Tot ce făcuse întreaga zi fusese să tasteze nume, mărimi

IBDIS

We know

și coduri într-un soft ale cărui shortcut-uri le știa cu ochii închiși. Singura distracție – o glumă făcută pe seama numelui unei persoane dintr-o bază de date.

Sediul era nou, marmură și canapele îmbrăcate în piele la parter, sub logoul orbitor, 2 ∞, totul aerisit, luminos, primitiv. Lifturi zincate, în oglindirea cărora își putea verifica nodul de la cravata pe care era obligat să o poarte, elegantul ștreang corporatist, albastru cu dungii lunea, roșu cu buline marțea și tot așa. Dacă în Rusia spânzurătoarea fusese numită „Cravata lui Stolîpin”, în Pipera cravata s-ar fi putut numi „Ștreangul lui Valter”, gândit, diabolic, pentru sugrumări repetate, până când traheea devenea atât de îngustă încât prin ea nu mai putea pătrunde un fir de aer.

Se învățase să o ia pe scări, căci în timpul pauzelor ascensorul se oprea din etaj în etaj. Dura o veșnicie până ajungea jos. Ți se termina pauza, te jurai c-o să te lași de fumat, îmbătrâneai. Dacă ai fi coborât la oricare dintre etaje în afară de ultimul, rezervat directorilor și unde se țineau toate întâlnirile de nivel înalt, ai fi avut impresia că ai intrat într-un buncăr. Coridoare înguste, coșmarul claustrofobilor, cu uși metalice ranforsate, totul alb și negru, ca o tablă de șah tridimensională. Camere de supraveghere peste tot, distopia cu care omul modern se obișnuise demult. Zilnic puteau fi văzuți noi angajați rătăcind confuzi, speriați, cu pete de transpirație la subsuori. El trecea pe lângă ei nu fără un soi de fală, trăgea de elasticul *badge*-ului care-i atârna de gât, ducându-l până în fața ochiului electronic de la ușă, aștepta un piuit, apoi *clanc*-ul care-i spunea că putea să intre. Ora era înregistrată automat, la fel ca toate mișcărilor sale în interiorul clădirii. Cifre, coduri, asta devenise.

Sala de lucru fusese organizată după slăvitul stil american, un uriaș *open space* ocupat cu *cubicles* din placaj, pentru a spori puterea de concentrare și senzația de captivitate a angajaților, un uriaș stup plin de insecte antropomorfe. Din când în când, un umanoid rula

LIBRIS | We know books

Înapoi scaunul rotativ și capul îi răsărea pe lângă placa izolatoare, spunea o glumă la care râdeau stresati unul din zece, apoi se trăgea înapoi în vizuina înghesuită, căci *target*-ul zilnic nu se făcea singur. Dacă izbutea să-și atingă ținta, nu se întâmpla nimic, dacă ar fi eșuat o dată ar fi primit un avertisment, a doua oară i s-ar fi reținut o zecime din salariu, a treia oară ar fi fost inclus într-un plan de acțiune și, în cele din urmă, concediat.

Tasta robotic. Ochiul lipiți de monitor alunecau des spre ceasul din colțul dreapta jos al ecranului. Timpul se scurgea înfiorător de greu. O oră era o lună, o zi era un an. Nu ar fi fost surprins ca, ieșind de la muncă, să constate că între timp îi crescuse barba, poate că era chiar albă și că oamenii conduceau acum mașini zburătoare. Socoti câte ore mai erau până la pauză, apoi numără minutele, apoi secundele.

Gura îi era uscată. Se întinse, oasele-i trosniră, își pocni degetele. Colegul din dreapta îl auzi. Vârî capul rânjit pe după placaj.

— Ce e, 86? Ai obosit așa repede?

În corporație nu aveau nume. Erau strigați după numărul de pe scaun.

Îl ignoră.

— Eu ce să mai zic? insistă celălalt. O să fiu aici până la noapte, azi și mâine bag câte douăsprezece ore, că vreau o zi liberă săptămâna viitoare. Mi-o leg de weekend, că ne-am rezervat o cabană la...

— Spor, atunci. Eu îmi permit s-o las mai moale, o să-mi ating *target*-ul mai devreme azi. Am tot timpul.

— Zău? Amintește-ți însă ce zice CTC-ul, cerul e limita. Dacă poți să faci mai mult, de ce să nu faci?

Îi aruncă o privire rece. Era dispreg? Erau șanse să fie turnat: *uite, 86 ar fi putut să depășească ținta, dar n-a vrut*. Oricum, spusese o minciună. Era în urmă cu itemii indexați și cel mai probabil îl păștea un raport negativ. De ce mințise? Un puseu de orgoliu? Îi păsa, de fapt, ce ar fi crezut omul de lângă el, 87? Cât de puternică trebuie că era nevoia de validare dacă o

LIBRIS | We know
 voia până și de la un ins pe care nu îl prețuia cătuși de puțin? Se purtase ca un copil. Credea că uitase cum se face asta. Poate că doar păstrase în el ce era mai rău din copilăria de odinioară.

Nicio altă întrerupere până la pauză. Când se făcu ora, se ridică iute de pe scaun. Știa că dacă nu se grăbea, risca să nu ajungă până jos. O mai pățise. Zece minute nu erau destul pentru nimic. Nefumătorii le petreceau pe hol, bârfind și laudându-se cu ce-și mai cumpăraseră la reducere. Fumătorii se buluceau în lifturi și pe scări, căci fumatul în clădire era interzis. Viața trecea prin felurite organizații coercitive, biserică, școală, corporație, închisori cu regim deschis. În câteva minute, mai bine de jumătate de clădire se golea. Patru etaje îl despărțeau de doza de nicotină. Nefericiții care nu reușeau să se înghesuie într-un lift începeau să apese frenetic pe butoane, uitându-se nevrotic la ceas. Renunțau și căutau să o ia pe scări, dar era prea târziu, ajunseseră acolo alții înaintea lor, puhoaiie gălăgioase gata să se reverse peste balustradă.

Jos, discuții mai rebele decât cele din incintă, unde toți se purtau model, căci auziseră zvonul că în pereți erau microfoane. Oricum, cine se încumeta să spună ceva de rău despre superiori sau despre șefii cei mari o făcea cu inima îndoită. Turnători erau pretutindeni. Oricine s-ar fi putut duce mai sus cu tot ce auzise.

— Ați văzut cu toții ce mi-a făcut CTC-ul azi, vi se pare normal? răbufni 33.

El nu văzuse, nici n-auzise, habar n-avea despre ce era vorba. Trebuie că se întâmplase ceva într-unul dintre momentele în care se închisese în sine.

— Cu ce drept, vă întreb? Nu pot pricepe nici să mă bați de ce trebuie să avem supraveghetori? Ce, suntem copii? Trebuie să stea unul acolo să se holbeze la noi să nu facem vreo năzbâtie, să nu pierdem vremea? Nu-i destul *target*-ul? Am patruzeci și doi de ani

IBDIS

We know

și conducerea consideră că lângă mine trebuie să stea unul care să mă atenționeze să fac liniște când scot o vorbă, de parcă aș fi la școală în timpul unui extemporal.

— Lasă, că ți-a zis bine. Și-așa suntem stresați, atât ne mai lipsea, să mai debitezi și tu, i-o tăie 49, rânjind.

Părea o glumă, însă nu știai niciodată. A doua zi, 33 n-avea să mai vină la muncă. Nici în ziua următoare. Unii sau alții aveau să explice că era bolnav sau că-și luase concediu sau că fusese dat afară. Vreo săptămână aveau să mai vorbească despre el, apoi aveau să-l uite cu totul. Tot ce avea să le rămână era că unul îl vorbise cândva de rău pe CTC și de atunci nu-l mai văzuse nimeni. Ar trebui întocmită cândva o culegere de legende corporatiste.

CTC-ul nu era un om, era o instituție în sine. Nici nu se obosea cineva să le țină minte numele – ei aveau nume, însă exista bănuiala că nu erau reale. Supervizorii erau mulți, cât să acopere toate turele, și majoritatea erau mult mai tineri decât cei pe care îi supravegheau. Întreaga zi se perindau printre birouri, cu un *clipboard* în mână, făcând câte o observație, dând câte o indicație inutilă, șâșâind la cei care deschideau gura. La sfârșitul zilei, completau un raport. La sfârșitul lunii, primeau un salariu dublu față de albinele lucrătoare. Peste toți era Lucinda, gardiana-șefă. Nu stătea mereu acolo cu ei, însă nu se întâmplase niciodată să nu se iște o furtună atunci când cobora din înaltul clădirii, ca o harpie, ca o valchiră.

Cât despre Valter, nu era interesat câtuși de puțin de bârfe, nici de cumpărături, nici de pe unde-și făcuseră ceilalți concediile. În fapt, manifesta un dezinteres total față de orice aspect al vieții celorlalți. Își ținea gura închisă chiar și atunci când ei se întărâtau unii pe alții în ponegrirea conducerii, deși i-ar fi venit să verse din el sudălmii cu duiumul. Socotea că era, într-adevăr, o umilință pentru cineva de vârsta lui să fie urmărit, să i se ofere o înclinare îngăduitoare a